

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2024. július 11.*

„Előzetes döntéshozatal – Érvényesség és értelmezés – A természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelme – 92/43/EGK irányelv – A 12. cikk (1) bekezdése – Állatfajok szigorú védelmi rendszere – IV. melléklet – *Canis lupus* (farkas) – A tagállamok közötti egyenlő bánásmód – A 16. cikk (1) bekezdése – A *canis lupus* fajhoz tartozó vadon élő állatpéldány elejtésének nemzeti engedélyezése – Az érintett faj populációi védettségi állapotának értékelése – Földrajzi hatály – A kár meghatározása – Más megfelelő megoldás”

A C-601/22. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Landesverwaltungsgericht Tirol (tiroli regionális közigazgatási bíróság, Ausztria) a Bírósághoz 2022. szeptember 19-én érkezett, 2022. szeptember 19-i határozatával terjesztett elő

az **Umweltverband WWF Österreich**,

az **ÖKOBURO – Allianz der Umweltbewegung**,

a **Naturschutzbund Österreich**,

az **Umweltdachverband**,

a **Wiener Tierschutzverein**

és

a **Tiroler Landesregierung**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: A. Arabadjiev tanácselnök (előadó), T. von Danwitz, P. G. Xuereb, A. Kumin és I. Ziemele bírák,

főtanácsnok: T. Čapeta,

hivatalvezető: D. Dittert egységvezető,

* Az eljárás nyelve: német.

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2023. október 25-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az Umweltverband WWF Österreich, az ÖKOBÜRO – Allianz der Umweltbewegung és az Umweltdachverband képviselőjében G. K. Jantschgi Rechtsanwältin,
- a Wiener Tierschutzverein képviselőjében M. Lehner, segítője: C. Pichler, szakértői minőségben,
- a Tiroler Landesregierung képviselőjében J. Egger és C. Ranacher, meghatalmazotti minőségben,
- az osztrák kormány képviselőjében, A. Posch, J. Schmoll és A. Kögl meghatalmazotti minőségben,
- a dán kormány képviselőjében J.F. Kronborg és C. A.-S. Maertens, meghatalmazotti minőségben,
- a francia kormány képviselőjében R. Bénard és M. De Lisi, meghatalmazotti minőségben,
- a finn kormány képviselőjében H. Leppo, meghatalmazotti minőségben,
- a svéd kormány képviselőjében F.-L. Göransson és H. Shev, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Unió Tanácsa képviselőjében T. Haas és A. Maceroni, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében C. Hermes és M. Noll-Ehlers, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2024. január 18-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2013. május 13-i 2013/17/EU tanácsi irányelvvel (HL 2013. L 158., 193. o.) módosított, a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (HL 1992. L 206., 7. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 102. o.; a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv) IV. mellékletével összefüggésben értelmezett 12. cikke (1) bekezdésének érvényességére, valamint ezen irányelv 16. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet több állat- és környezetvédelmi szervezet, nevezetesen az Umweltverband WWF Österreich, az ÖKOBÜRO – Allianz der Umweltbewegung, a Naturschutzbund Österreich, az Umweltdachverband és a Wiener Tierschutzverein, valamint a Tiroler Landesregierung (Tirol

tartomány kormánya, Ausztria) között e kormány által a *canis lupus* (farkas) fajhoz tartozó vadon élő példány vadászatának tilalma alól biztosított ideiglenes eltérés tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 Az élőhelyvédelmi irányelv „Fogalommeghatározások” című 1. cikke a következőket írja elő:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[...]

i) *egy faj védettségi helyzete*: a fajt érintő azon hatások összessége, amelyek a 2. cikkben meghatározott területen belül hosszú távon befolyásolhatják a faj populációinak eloszlását és sűrűségét.

A védettségi helyzet abban az esetben minősül »kedvezőnek«, ha:

- az érintett faj populációinak dinamikájára vonatkozó adatok azt mutatják, hogy a faj képes hosszú távon fenntartani magát természetes élőhelyének életképes alkotórészeként, továbbá
- a faj természetes előfordulási területe nem csökken, és valószínűleg a belátható jövőben sem fog csökkenni, továbbá
- kellő nagyságú élőhely áll rendelkezésre jelenleg és valószínűleg a jövőben is a faj populációinak hosszú távú fennmaradásához;

[...]”

4 Ezen irányelv 2. cikke a következőket írja elő:

„(1) Az irányelv célja, hogy a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelmével hozzájáruljon a biológiai sokféleség biztosításához a Szerződésben érintett tagállamok európai területén belül.

(2) Az irányelvnek megfelelően hozott intézkedések célja a közösségi érdekelttségű természetes élőhelyek, valamint vadon élő állat- és növényfajok kedvező védettségi helyzetének fenntartása, illetve helyreállítása.

(3) Az irányelvnek megfelelően hozott intézkedések figyelembe veszik a gazdasági, társadalmi és kulturális igényeket, valamint a regionális és a helyi sajátosságokat is.”

5 Ezen irányelv 12. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket a IV. melléklet a) pontjában felsorolt állatfajok természetes elterjedési területükön való szigorú védelmének [helyesen: szigorú védelmére irányuló rendszer bevezetése] érdekében, megtiltva az alábbiakat:

- a) e fajok vadon befogott példányainak szándékos befogásának vagy megölésének bármely formája [helyesen: e fajok természetben előforduló példányainak bármely módon történő szándékos befogása vagy megölése];
- b) e fajok szándékos zavarása, különösen párzás [helyesen: szaporodás], utódnevelés, áttelelés és vándorlás idején;
- c) vadon élő állatok tojásainak szándékos elpusztítása vagy begyűjtése;
- d) párzási [helyesen: szaporodási], költő- vagy pihenőhelyek károsítása vagy elpusztítása.”

6 Ugyanezen irányelv 16. cikke (1) bekezdésének a szövege a következő:

„Amennyiben nincs más megfelelő megoldás és az eltérés megengedése nem befolyásolja hátrányosan az érintett fajok populációi kedvező védettségi állapotának fenntartását az elterjedési területükön [helyesen: a természetes elterjedési területükön], a tagállamok engedélyezhetik a 12., 13., 14. cikkben, valamint a 15. cikk a) és b) pontjában foglalt rendelkezésektől való eltérést az alábbiak érdekében:

- a) a vadon élő állatok és növények, valamint a természetes élőhelyek védelme;
- b) termést, állatállományt, erdőt, halastavat, vizeket és más típusú, tulajdont érintő [helyesen: más típusú tulajdont érintő] súlyos károk megelőzése;

[...]”

7 Az élőhelyirányelv 19. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy az ezen irányelv „IV. melléklet[ének a] műszaki és tudományos fejlődéshez történő hozzáigazításához szükséges módosításokat a[z Európai Unió] Tanács[a] a[z Európai] Bizottság javaslata alapján egyhangúlag fogadja el”.

8 Az élőhelyvédelmi irányelv IV. mellékletének a) pontjában felsorolt, „közösségi jelentőségű és szigorú védelmet igénylő” állatfajok között szerepel többek között a *canis lupus* (farkas), „kivéve a görög populációkat a 39. szélességi foktól északra; az észti populációkat, a spanyol populációkat a Duerotól északra; a bolgár, a lett, a litván, a lengyel, a szlovák populációkat és a finn populációkat a rénszarvastartási területen, a rénszarvastartásról szóló, 1990. szeptember 14-i 848/90. számú finn törvény 2. szakaszában meghatározottak szerint”.

Az osztrák jog

9 A 2004. június 15-i Tiroler Jagdgesetz (a vadászatról szóló tiroli tartományi törvény, LGBL 41/2004) 36. §-ának (2) bekezdése az alapügy tényállására alkalmazandó 2022. június 30-i változatában (a továbbiakban: 2004. évi TJG) lényegében úgy rendelkezik, hogy a meghatározott vadászati időszakon kívül semmilyen vadon élő faj nem vadászható.

- 10 A 2004. évi TJG „A medvék, farkasok és hiúzok által okozott károk megelőzésére irányuló különleges intézkedések” című 52a. §-ának (8) bekezdése lényegében akként rendelkezik, hogy Tirol tartomány kormánya a szakértői bizottság ajánlása alapján rendeletben megállapíthatja, hogy egy adott medve, farkas vagy hiúz közvetlen veszélyt jelent a személyek biztonságára, vagy jelentős közvetlen veszélyt jelent a legeltetett állatokra, a mezőgazdasági kultúrákra és létesítményekre.
- 11 A 2004. évi TJG 52a. §-ának (9) bekezdése szerint:
- „A (8) bekezdés szerinti rendelet elfogadása esetén a tartományi kormány – amennyiben rendelkezésre áll a szakértői bizottság ajánlása, nincs más megfelelő megoldás, és az eltérés nem befolyásolja hátrányosan az érintett faj populációi kedvező védettségi állapotának fenntartását a természetes elterjedési területükön – a 36. cikk (2) bekezdésének első mondatában foglalt tilalom hatálya alól határozattal kizár bizonyos medvéket, farkasokat vagy hiúzokat. Ilyen eltérés csak a következő célokból engedélyezhető:
- a) más vadon élő állatok és növények védelme, valamint természetes élőhelyeik megőrzése;
 - b) termést, állatállományt, erdőt, halastavat, vizeket és más típusú tulajdont érintő súlyos károk megelőzése;
 - c) közegészség, közbiztonság vagy más kiemelkedően fontos közérdek, beleértve a társadalmi vagy gazdasági érdekeket is, továbbá a környezet számára kiemelkedően előnyös hatás elérése, illetve
 - d) kutatás és oktatás.”
- 12 A 2004. évi TJG 52a. §-ának (10) bekezdése a következőképpen rendelkezik:
- „A (9) bekezdés alapján elfogadott, eltérést engedélyező határozatban minden esetben rögzíteni kell a következőket:
- a) az eltérés engedélyezésének célja;
 - b) az eltérés hatálya alá tartozó állatfaj, valamint adott esetben az érintett példány(ok) neme, kora vagy más azonosítója;
 - c) az az időszak, amelyre az eltérést engedélyezték;
 - d) az a földrajzi terület, amelyre az eltérést engedélyezték, és
 - e) a jelen törvény rendelkezései és az e törvény alapján elfogadott rendeletek által engedélyezett intézkedések, mint például bizonyos fegyverek vagy lőszeres használat, bizonyos fogási eszközök használata vagy bizonyos módszerek alkalmazása;
 - f) adott esetben az eltérésre vonatkozó egyéb személyi és tárgyi korlátozások.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 13 2022. július 25-i véleményében egy független szakértői bizottság megállapította, hogy 2022. június 10. és július 2. között egy azonosított farkas, mégpedig a 158MATK azonosító jelű, körülbelül 20 juhot pusztított el egy Tirol tartományban lévő nem védett legelőkön található nyájból. Mivel a bizottság úgy vélte, hogy a farkas jelentős közvetlen veszélyt jelent a legelő állatokra, és a szóban forgó hegyi legelőket nem lehet megvédeni, a farkas elejtését javasolta.
- 14 E véleményt követően Tirol tartomány kormánya a 2022. július 26-i rendelettel megállapította, hogy a 158MATK azonosító jelű farkas közvetlen veszélyt jelent a legeltetett állatokra, a mezőgazdasági kultúrákra és létesítményekre. A rendelet 2022. július 29-én időbeli korlátozás nélkül hatályba lépett.
- 15 Következésképpen Tirol tartomány kormánya a 2022. július 29-i határozatával engedélyezte a 158MATK azonosító jelű farkas kilövését, kizárva őt a 2004. évi TJG-ben előírt állandó védelemből. Ezenkívül e határozat kimondja, hogy a farkas mint faj állandó védelmétől való ezen eltérés időben korlátozott, az 2022. október 31-én véget ér, és ezen időpont előtt hatályát veszti, ha molekuláris biológiai úton kimutatják, hogy a 158MATK azonosító jelű farkas több alkalommal egyértelműen az érintett földrajzi területen kívül tartózkodik.
- 16 Először is ezen eltérés igazolása érdekében Tirol tartomány kormánya a fent említett határozatban három kárkategóriára hivatkozott, amelyek bekövetkeztek, vagy amelyek bekövetkezhetnek. Egyrészt a 158MATK azonosító jelű farkasnak tulajdonítható kár, amely közvetlen és közvetett gazdasági veszteség formájában jelentkezik, az elpusztított állatok elvesztésével, a hegyi legelőkről való idő előtti levonulás többletköltségeivel, az állattenyésztés értékvesztésével, az ezek után már a származási gazdaságban tartott állatok tartásának és takarmányozásának megnövekedett költségeivel, valamint a hegyi legeltetés megszűnése esetén a gazdaságokban az állattenyésztés hosszú távú csökkenésével kapcsolatban. Másrészt azon nem vagyoni károkról van szó, amelyek az állatok felneveléséből adódó öröm elvesztésében és az érintett hegyi legelők gazdái által elszenvedett pszichológiai stresszben jelentkeznek. Harmadrészt olyan közvetett, nem a 158MATK azonosító jelű farkasnak betudható károkról van szó, amelyek a gazdálkodásról való lemondásból, valamint az állatok teljes számának emiatti csökkenéséből erednek. Ehhez a helyzethez vezet a hegyi legelőkön növekvő takarmány felhasználásának elmaradása, az erdők elszaporodása, a hegyi legelők elbozótosodása, a talajerózió, a biológiai sokféleség csökkenése, valamint a szabadidős tevékenységek és a turizmus szempontjából oly fontos, vonzó tájak elvesztése.
- 17 Másodsor, Tirol tartomány kormánya a 2022. július 29-i határozatában megállapítja, hogy nincs más megfelelő megoldás, kifejtve egyrészt, hogy egy felnőtt farkasnak a tartós fogságban tartása érdekében történő befogása nem minősül kevésbé radikális intézkedésnek, tekintettel arra a jelentős szenvedésre, amelyet az a farkasnak okoz, amely, mivel addig szabadon élt, nem tud alkalmazkodni a fogságban való élethez. Másrészt a nyájak védelmére irányuló intézkedések sem jelentenek más megfelelő megoldást.
- 18 Harmadszor, ami az érintett faj populációinak védettségi állapotát illeti annak természetes elterjedési területén, Tirol tartomány kormánya pontosította, hogy a jelen esetben a farkas mint faj egy példányának elejtése nem érinti e faj alpesi populációjának kedvező védettségi állapotát, és még akkor sem várható ezen állapot súlyosbodása, vagy a kedvező védettségi állapot helyreállításának akadályozása, ha csak az osztrák területet vennék is figyelembe, ahol a védettségi állapot még nem kedvező.

- 19 Az alapeljárás felperesei a 2022. július 29-i határozattal szemben keresetet indítottak a Landesverwaltungsgericht Tirol (tiroli regionális közigazgatási bíróság, Ausztria), azaz a kérdést előterjesztő bíróság előtt, arra hivatkozva, hogy e határozat nem felel meg az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdésében előírt követelményeknek.
- 20 E bíróság előjáróban pontosítja, hogy annak ellenére, hogy Tirol tartomány kormányának 2022. július 29-i, egy farkaspéldány vadászatát engedélyező határozata csak 2022. október 31-ig van hatályban, a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemre adandó válasz mindazonáltal relevánsnak bizonyul az alapeljárás keretében, mivel Tirol tartomány e határozat alapjául szolgáló rendelete időben nem korlátozott, így a 158MATK azonosító jelű farkasra vonatkozó új határozatot bármikor el lehet fogadni.
- 21 Az ügy érdemét illetően a kérdést előterjesztő bíróság mindenekelőtt megjegyzi, hogy az élőhelyvédelmi irányelv IV. mellékletének megfelelően az Európai Unióban bizonyos farkaspopulációk – amelyek között nem szerepel a faj osztrák területen található populációja – ki vannak zárva az ezen irányelv 12. cikke által létrehozott szigorú védelmi rendszerből. Márpedig, tekintettel arra, hogy Ausztriában a farkaspopuláció fejlődött, és ennél fogva azt már nem lehet elszigeteltnek tekinteni, e bíróságban felmerül a kérdés, hogy e populációnak Ausztriában a szigorúan védett állatfajok listáján való fenntartása nem ellentétes-e a tagállamok közötti egyenlőségnek az EUSZ 4. cikk (2) bekezdésében rögzített elvével, amennyiben a tagállamok, köztük az Osztrák Köztársaság, jelenleg azonos, vagy legalábbis hasonló helyzetben vannak.
- 22 Ezt követően a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy milyen terjedelmű területet kell figyelembe venni a farkas mint faj kedvező védeltségi állapotának értékelése céljából, amint azt az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdésén alapuló eltérés engedélyezése megköveteli, mivel a Bíróság a 2019. október 10-i Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola ítéletben (C-674/17, EU:C:2019:851, 58. pont) rámutatott, hogy ezen értékelés keretében „az illetékes nemzeti hatóság feladata, hogy meghatározza [e védeltségi állapotot,] először különösen a tagállam, vagy adott esetben, ha e tagállam határai több bioföldrajzi régiót szelnek át, az érintett bioföldrajzi régió területének szintjén, illetve, ha a faj természetes elterjedési területe azt megköveteli, lehetőség szerint határokon átnyúló szinten”.
- 23 A kérdést előterjesztő bíróság ezenkívül hangsúlyozza, hogy a közösségi jelentőségű állatfajoknak az élőhelyvédelmi irányelv szerinti szigorú védelméről szóló, a Bizottság által 2021. október 12-én megküldött C(2021) 7301 final útmutatóból (a továbbiakban: útmutató) kitűnik, hogy a „súlyos kár” fogalma figyelembe veszi a gazdasági érdekeket, így e bíróság arra keresi a választ, hogy e fogalom értékelése során figyelembe lehet-e venni a jövőbeni, nem az adott farkas példánynak tulajdonítható közvetett gazdasági károkat, mint például a hegyi legelőkön termő takarmányok használatának elmaradását, az erdők előretörését, a hegyi legelők elbozótosodását, a talajeróziót, a biológiai sokféleség elvesztését, valamint a rekreáció és a turizmus szempontjából nagy jelentőségű, vonzó tájak elvesztését.
- 24 Végül e bíróság hivatkozik Tirol tartomány sajátos helyzetére, amelyet olyan kisméretű mezőgazdasági üzemek és hegyi legelők jellemeznek, amelyeket vagy egyáltalán nem lehet megvédeni, vagy nem lehet olyan észszerű és arányos nyájvédelmi intézkedésekkel megvédeni, mint például kerítésépítés, juhászcutyák alkalmazása vagy a nyájak pásztorok általi kísérése. Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy figyelembe lehet-e venni e sajátosságokat az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „más megfelelő megoldás” meghatározása során.

- 25 E körülmények között a Landesverwaltungsgericht Tirol (tiroli regionális közigazgatási bíróság, Ausztria) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) Sérti-e az EUSZ 4. cikk (2) bekezdésében foglalt »tagállamok közötti egyenlő bánásmód elvét« [az élőhelyvédelmi irányelv] IV. mellékletével összefüggésben értelmezett 12. cikke, amely szerint a farkas szigorú védelem alatt áll, azonban több tagállam populációjára nem vonatkozik ez a védelem, miközben ezen irányelv [az Osztrák Köztársaság] esetében nem írt elő megfelelő eltérést?
 - 2) Úgy kell-e értelmezni [az élőhelyvédelmi irányelv] 16. cikkének (1) bekezdését, amely szerint a farkasra vonatkozó szigorú védelmi rendszertől való eltérés csak akkor megengedett, ha az eltérés megengedése többek között nem befolyásolja az érintett fajok populációi »kedvező védettségi állapotának« fenntartását a »természetes elterjedési területükön«, hogy a kedvező védettségi állapot nem egy tagállam területére vonatkozik, hanem azt valamely populáció határokön átnyúló vagy nagyobb bioföldrajzi régiót magában foglaló természetes elterjedési területén kell biztosítani vagy helyreállítani?
 - 3) Úgy kell-e értelmezni [az élőhelyvédelmi irányelv] 16. cikke (1) bekezdésének b) pontját, hogy az adott farkas által okozott közvetlen kár mellett a közvetett, nem az adott farkasnak betudható (jövőbeli) »nemzetgazdasági« kár is »súlyos kárnak« minősül?
 - 4) Úgy kell-e értelmezni [az élőhelyvédelmi irányelv] 16. cikkének (1) bekezdését, hogy a »más megfelelő megoldásokat« a Tirol szövetségi tartományban uralkodó topográfiai, alpesi legelőgazdálkodási és üzemi struktúrák fényében kizárólag a tényleges megvalósíthatóság alapján kell vizsgálni vagy pedig gazdasági szempontok alapján is?»

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 26 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 12. cikkének az ezen irányelv IV. mellékletével összefüggésben értelmezett (1) bekezdése érvényes-e a tagállamok közötti egyenlőség EUSZ 4. cikk (2) bekezdésében rögzített elvére tekintettel, amennyiben e IV. melléklet bizonyos tagállamok területén található farkaspopulációkat kizár az ezen irányelv 12. cikkével bevezetett szigorú védelmi rendszerből, de az Ausztriában élő farkaspopulációt nem.
- 27 A kérdést előterjesztő bíróság különösen azzal az indokkal vonja kétségbe e 12. cikk érvényességét, hogy tekintettel a helyzetnek az élőhelyvédelmi irányelv hatálybalépése óta bekövetkezett alakulására, az egyrésztől azon tagállamok, amelyek farkaspopulációja ki van zárva a szigorú védelmi rendszerből, másrésztől pedig az Osztrák Köztársaság – amelynek területén ez az állatfaj nem részesül ilyen kivételben – közötti különbségtétel már nem igazolható, mivel az Ausztria területén élő farkaspopuláció már nincsen elszigetelve a többi farkaspopulációtól. E bíróság ennél fogva arra keresi a választ, hogy a szigorú védelmi rendszer alóli kivételnek az Osztrák Köztársaság tekintetében fennálló hiánya sérti-e az egyenlő bánásmód elvét.

Az elfogadhatóságról

- 28 Előzetesen meg kell jegyezni, hogy a tárgyaláson az Umweltverband WWF Österreich, az ÖKOBÜRO – Allianz der Umweltbewegung és az Umweltdachverband arra hivatkozik, hogy az első kérdés elfogadhatatlan, mivel az e kérdésre adandó válasz semmilyen hatással nincs az alapeljárás kimenetelére. A Tanács szerint e kérdés azért elfogadhatatlan, mert az alapeljárás kizárólag az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkére vonatkozik, nem pedig annak 12. cikkére, amelyre e kérdés vonatkozik. A Bizottság lényegében csatlakozott a Tanács ezen érveléséhez.
- 29 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy amennyiben a nemzeti bíróság által – a saját felelősségére – előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések valamely uniós jogszabály érvényességére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozatot hozni, kivéve ha különösen az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmát illetően a Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikkében meghatározott követelményeket nem tartják tiszteletben, vagy ha nyilvánvaló, hogy az ilyen uniós szabály értelmezése vagy érvényességének vizsgálata semmilyen módon nem függ össze az alapeljárás tényállásával és tárgyával, vagy ha a probléma elméleti jellegű (2022. június 9-i Préfet du Gers és Institut national de la statistique et des études économiques ítélet, C-673/20, EU:C:2022:449, 87. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 30 Márpedig a jelen ügyben elegendő megállapítani – amint arra a főtanácsnok az indítványának 40. és 41. pontjában rámutat –, hogy ha a Bíróság azt állapítaná meg, hogy az élőhelyvédelmi irányelv IV. mellékletével összefüggésben értelmezett 12. cikkének (1) bekezdése érvénytelen, az hatással lenne az alapeljárásra, amennyiben az az említett irányelv 16. cikkének (1) bekezdésére vonatkozik. Ez utóbbi rendelkezés ugyanis e 12. cikktől való eltérésnek minősül. Márpedig főszabály hiányában nem állhat fenn eltérés. Másként fogalmazva, ilyen esetben először is meg kell határozni az élőhelyvédelmi irányelv IV. mellékletével összefüggésben értelmezett 12. cikkének új tartalmát, mielőtt értékelni kellene, hogy az említett irányelv 16. cikkének (1) bekezdésében szereplő eltérés alkalmazandó-e az alapeljárásra, illetve hogy ezen eltérés alkalmazására szükség van-e.
- 31 A fentiek összességére tekintettel az első kérdés elfogadható.

Az ügy érdeméről

- 32 Emlékeztetni kell arra, hogy az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy az Unió tiszteletben tartja a tagállamoknak a Szerződések előtti egyenlőségét.
- 33 Az egyenlő bánásmód uniós jogi alapelve azt követeli meg, hogy a hasonló helyzeteket ne kezeljék eltérő módon, és hogy az eltérő helyzeteket ne kezeljék egyenlő módon, kivéve ha az ilyen bánásmód objektíve igazolt (lásd ebben az értelemben: 2024. április 18-i Dumitrescu és társai kontra Bizottság és Bíróság ítélet, C-567/22 P–C-570/22 P, EU:C:2024:336, 67. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 34 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az egyenlő bánásmód elvének az eltérő kezelés általi megsértése azt feltételezi, hogy az érintett helyzetek valamennyi rájuk jellemző tényező tekintetében hasonlóak. Az eltérő helyzeteket jellemző tényezőket, és így e helyzetek hasonló jellegét főként a szóban forgó rendelkezések tárgya és célja alapján kell meghatározni és értékelni, azzal, hogy ennek érdekében tekintetbe kell venni azon szabályozási terület elveit és céljait, amely alá a szóban forgó aktus tartozik (lásd ebben az értelemben: 2023. november 30-i MG kontra EBB ítélet, C-173/22 P, EU:C:2023:932, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 35 A kérdést előterjesztő bíróság által feltett első kérdés megválaszolása érdekében először is emlékeztetni kell arra, hogy valamely uniós jogi aktus érvényességét azon információk alapján kell megítélni, amelyekkel az uniós jogalkotó a szóban forgó szabályozás elfogadásának időpontjában rendelkezett (2022. február 22-i Stichting Rookpreventie Jeugd és társai ítélet, C-160/20, EU:C:2022:101, 67. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 36 A jelen esetben az élőhelyirányelvet 1992. május 21-én fogadták el, és azt az Osztrák Köztársaságnak az Unióhoz való 1995. január 1-jei csatlakozása folytán az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unió alapját képező szerződések kiigazításáról szóló okmány (HL 1994. C 241., 21. o. és HL 1995. L 1., 1. o.) módosította.
- 37 E tekintetben, amint az a Bírósághoz benyújtott iratokból kitűnik, meg kell állapítani, hogy az Osztrák Köztársaság ez utóbbi időpontban nem fogalmazott meg fenntartást a területén élő farkaspopulációnak az élőhelyirányelv IV. mellékletébe történő felvételét illetően, és nem is terjesztett elő semmilyen bizonyítékot annak alátámasztására, hogy hasonló helyzetben volt, mint más olyan tagállamok, amelyek farkaspopulációja ugyanezen időpontban kivételt képezett a szigorú védelmi rendszer alól.
- 38 Azt is meg kell állapítani, hogy mind Tirol tartomány kormánya, mind az osztrák kormány arra szorítkozik, hogy észrevételeiben megkérdőjelezze az élőhelyvédelmi irányelv IV. mellékletével összefüggésben értelmezett 12. cikke (1) bekezdésének érvényességét, mivel a farkaspopuláció osztrák területen az Osztrák Köztársaságnak az Unióhoz való csatlakozása óta kedvező fejlődésen ment keresztül, amint az a jelen ítélet 27. pontjában kifejtésre került, ami pontosan megfelel az említett irányelv által követett, a 2. cikkében megfogalmazott célkitűzések egyikének.
- 39 Ezenkívül ugyanezen irányelvből kitűnik, hogy az lehetővé teszi az azon a területen esetlegesen bekövetkező fejlemények figyelembevételét, amelyhez az élőhelyvédelmi irányelv tartozik; ez a terület az uniós környezetpolitika, amelyről az EUMSZ 191. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy annak „célja a magas szintű védelem, figyelembe véve ugyanakkor az Unió különböző régióinak helyzetében mutatkozó különbségeket”, és hogy az többek között az elővigyázatosság és a megelőzés elvén alapul. Ezen összetett, fejlődő jellegű technikai keret kiigazítása érdekében ugyanis az uniós jogalkotó ezen irányelv 19. cikkének (2) bekezdésébe olyan fejlődési záradékot illesztett be, amely lehetővé teszi a Tanács számára, hogy a Bizottság javaslata alapján egyhangúlag eljárva ezen irányelv IV. mellékletét a műszaki és tudományos fejlődéshez igazítsa.
- 40 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az osztrák kormány lényegében arra hivatkozik, hogy az uniós jogalkotónak az élőhelyirányelv 19. cikkének (2) bekezdését kellett volna alkalmaznia az ausztriai farkaspopulációnak az ezen irányelv 12. cikkében előírt szigorú védelmi rendszerből való kivonása érdekében.
- 41 Ezáltal meg kell állapítani, hogy e kormány nem ezen irányelv érvényességét vitatja, hanem valójában az uniós jogalkotó esetleges tétlenségét támadja. Márpedig, amint azt a Bíróság már kimondta, a nemzeti bíróság nem kérheti a Bíróságtól, hogy előzetes döntéshozatal keretében állapítsa meg valamely uniós intézmény mulasztását, amely mulasztást csak a tagállam által az EUMSZ 265. cikk alapján az Unió valamely intézményével, szervével, hivatalával vagy ügynökségével szemben benyújtott, erre irányuló kereset nyomán lehet megállapítani (lásd ebben az értelemben: 1996. november 26-i T. Port ítélet, C-68/95, EU:C:1996:452, 53. pont). Amint azt az osztrák kormány a tárgyaláson pontosította, az Osztrák Köztársaság mindeddig nem terjesztett elő ilyen keresetet.

- 42 Következésképpen, még ha feltételezzük is, hogy az uniós jogalkotó köteles lett volna az élőhelyvédelmi irányelv IV. mellékletének az élőhelyvédelmi irányelv 19. cikke alapján történő kiigazítására annak érdekében, hogy az Ausztriában élő farkast kivonja a szigorú védelmi rendszerből, az uniós jogalkotó e tekintetben fennálló esetleges mulasztása – amint azt a főtanácsnok indítványának 60. pontjában hangsúlyozza – nem képezheti az indokát ezen irányelv 12. cikkének az e IV. melléklettel összefüggésben értelmezett (1) bekezdése érvénytelenségének.
- 43 Mindenesetre hangsúlyozni kell egyrészt, hogy a farkas továbbra is szerepel az 1979. szeptember 19-én Bernben aláírt, az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről szóló egyezmény (HL 1982. L 38., 3. o.; magyar nyelvű kiadás 11. fejezet, 14. kötet, 282. o.; a továbbiakban: Berni Egyezmény) II. függelékének hatálya alá tartozó fajok jegyzékében, amelyek ezen egyezmény alapján szigorú védelemben részesülnek; amint azt a Tanács és a Bizottság megjegyezte, és arra indítványának 56. pontjában a főtanácsnok is rámutatott, ezen egyezményben az Unió részes fél, az a nemzetközi jog alapján kötelező az Unióra nézve.
- 44 Másrészt, amint azt a Bíróság már megállapította, az élőhelyvédelmi irányelvnek az uniós jelentőségű természetes élőhelyek, valamint vadon élő állat- és növényfajok kedvező védettségi helyzetének fenntartására, illetve helyreállítására irányuló célkitűzéseiből az következik, hogy mivel ez az irányelv a kedvező védettségi állapot „fenntartására” is vonatkozik, meg kell állapítani, hogy az ilyen védettségi állapotot elérő fajokat védeni kell ezen állapot bármely romlásától. Ebből következően meg kell állapítani, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 12. cikkének (1) bekezdése nem értelmezhető úgy, hogy az e rendelkezésben előírt védelem alkalmazása megszűnik azon fajok esetében, amelyek esetében megvalósult a kedvező védettségi állapot (lásd ebben az értelemben: 2021. március 4-i Föreningen Skydda Skogen ítélet, C-473/19 és C-474/19, EU:C:2021:166, 65. és 66. pont).
- 45 Márpedig a jelen ügyben, amint az a Bíróság elé terjesztett iratokból kitűnik, bár a farkaspopuláció valóban visszatért Ausztria területére, ez nem változtat azon, hogy e populáció – amint azt maga az osztrák kormány is elismerte észrevételeiben, és a tárgyaláson megerősítette – ott nincs kedvező védettségi helyzetben.
- 46 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy annak vizsgálata nem tárt fel egyetlen olyan tényezőt sem, amely érinthetné az élőhelyvédelmi irányelv 12. cikke ezen irányelv IV. mellékletével összefüggésben értelmezett (1) bekezdésének érvényességét.

A második kérdésről

- 47 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy az ott előírt azon feltételt, amely szerint az e rendelkezés alapján engedélyezett eltérés nem befolyásolhatja hátrányosan az érintett fajok populációi kedvező védettségi állapotának fenntartását a természetes elterjedési területükön, kizárólag az érintett tagállam helyi és nemzeti területének figyelembevételével kell értékelni, vagy a nemzeti határokat meghaladó bioföldrajzi régió egészének figyelembevételével.

- 48 Közelebbről, a kérdést előterjesztő bíróság hajlik annak megállapítására, hogy a 2019. október 10-i Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola ítéletre (C-674/17, EU:C:2019:851) tekintettel az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése alapján lefolytatandó vizsgálat keretében az Osztrák Köztársaság területénél nagyobb földrajzi régiót kell figyelembe venni, és így kizárható a farkas mint faj kedvező védettségi állapota romlása veszélyének az e régióban való fennállása.
- 49 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, bár az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése felhatalmazza a tagállamokat arra, hogy eltérjenek ezen irányelv 12–14. cikkének, valamint 15. cikke a) és b) pontjának rendelkezéseitől, az ezen az alapon elfogadott eltérésnek, amennyiben lehetővé teszi e tagállamok számára, hogy mentesüljenek a természetes fajok szigorú védelmi rendszeréből eredő kötelezettségek alól, az a feltétele, hogy nincs más megfelelő megoldás, és ez az eltérés nem befolyásolja hátrányosan az érintett fajok populációi kedvező védettségi állapotának fenntartását a természetes elterjedési területükön (2020. június 11-i Alianța pentru combaterea abuzurilor ítélet, C-88/19, EU:C:2020:458, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 50 Hangsúlyozni kell továbbá, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése, amely pontosan és kimerítő jelleggel meghatározza azokat a feltételeket, amelyek esetén a tagállamok eltérhetnek az élőhelyvédelmi irányelv 12–14. cikkében, valamint 15. cikke a) és b) pontjában foglaltaktól, az említett irányelv által előírt védelmi rendszer alóli kivételnek minősül, amelyet megszorítóan kell értelmezni, és amely a megkövetelt feltételek minden egyes eltérés esetében történő teljesülésével kapcsolatos bizonyítási terhet az arról határozatot hozó hatóságra rója (2020. június 11-i Alianța pentru combaterea abuzurilor ítélet, C-88/19, EU:C:2020:458, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 51 Végül a Bíróság pontosította, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdésén alapuló eltérés csak konkrét és pontos alkalmazásnak minősülhet annak érdekében, hogy pontos követelményeknek és különleges helyzeteknek megfelelően (2019. október 10-i Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola ítélet, C-674/17, EU:C:2019:851, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 52 Amint az a jelen ítélet 49. pontjából kitűnik, az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételek között szerepel az a feltétel, amely szerint az eltérés nem befolyásolhatja hátrányosan az érintett fajok populációi kedvező védettségi állapotának fenntartását a természetes elterjedési területükön. Ugyanis az irányelv 16. cikkének (1) bekezdése szerint az érintett fajok populációinak a természetes elterjedési területükön fennálló kedvező védettségi állapota az előírt eltérések engedélyezésének szükséges előfeltétele (2019. október 10-i Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola ítélet, C-674/17, EU:C:2019:851, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 53 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 1. cikkének i) pontja a védettségi állapotot akkor minősíti kedvezőnek, ha először is az érintett faj populációinak dinamikájára vonatkozó adatok azt mutatják, hogy a faj képes hosszú távon fenntartani magát természetes élőhelyének életképes alkotórészeként, másodsor a faj természetes előfordulási területe nem csökken, és valószínűleg a belátható jövőben sem fog csökkenni, harmadszor kellő nagyságú élőhely áll rendelkezésre jelenleg, és valószínűleg a jövőben is a faj populációinak hosszú távú fennmaradásához (2019. október 10-i Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola ítélet, C-674/17, EU:C:2019:851, 56. pont).

- 54 Az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése címén nyújtott eltérésnek tehát olyan módon meghatározott kritériumokon kell alapulnia, amelyek biztosítják az érintett faj dinamikájának és szociális stabilitásának hosszú távú megőrzését (2019. október 10-i Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola ítélet, C-674/17, EU:C:2019:851, 57. pont).
- 55 Ebből következik, hogy az említett 16. cikk (1) bekezdésén alapuló eltérés engedélyezésének vizsgálata során a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság feladata, hogy meghatározza – először különösen a tagállam, vagy adott esetben, ha e tagállam határai több bioföldrajzi régiót szelnek át, az érintett bioföldrajzi régió területének szintjén, illetve ha a faj természetes elterjedési területe azt megköveteli, lehetőség szerint határokon átnyúló szinten – az érintett fajok populációinak védeltségi állapotát, másodsorban pedig azokat a földrajzi és demográfiai hatásokat, amelyeket a tervezett eltérések ezen állapotra gyakorolhatnak (2019. október 10-i Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola ítélet, C-674/17, EU:C:2019:851, 58. pont).
- 56 Ezen túlmenően az eltérés hatásának a helyi populáció területének szintjén történő értékelése általában szükséges ahhoz, hogy nagyobb léptékben lehessen meghatározni a szóban forgó populáció természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatását. Minthogy az ilyen eltérésnek, amint az a jelen ítélet 51. pontjából kitűnik, pontos követelményeknek és konkrét helyzeteknek kell megfelelnie, az ilyen eltérés következményei általában az általa érintett helyi területen lesznek a legközvetlenebbül érezhetőek (2019. október 10-i Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola ítélet, C-674/17, EU:C:2019:851, 59. pont).
- 57 A fentiekből az következik, hogy ami az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdésén alapuló eltérés értékelésének a jelen ítélet 55. pontjában ismertetett első szakaszát illeti, amint arra a főtanácsnok az indítványának 73. és 75. pontjában lényegében rámutatott, az érintett állatfaj kedvező védeltségi állapotának először is helyi és nemzeti szinten kell fennállnia, és azt elsősorban és szükségyszerűen ott kell értékelni, mégpedig oly módon, hogy a valamely tagállam területén vagy annak egy részén fennálló kedvezőtlen védeltségi állapotot ne leplezze el a kizárólag határokon átnyúló szinten végzett olyan értékelés, amelyből az tűnik ki, hogy az említett faj kedvező védeltségi helyzetben van.
- 58 Így e vizsgálat csak másodsorban terjeszthető ki a határokon átnyúló szintre – már amennyiben a rendelkezésre álló adatok ezt lehetővé teszik –, mégpedig akkor, ha az érintett állatfaj védeltségi állapota helyi és nemzeti szinten kedvezőnek bizonyul. Ugyanis, amint azt a főtanácsnok az indítványának 78. pontjában hangsúlyozta, a védeltségi állapot ezen utóbbi szinten történő figyelembevételének célja annak elkerülése, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése alapján eltérést engedélyezzenek azon tagállam javára, amelynek területén az említett faj védeltségi állapota kedvező, ám e védeltségi helyzet a határokon átnyúló szinten kedvezőtlen.
- 59 Ez az értelmezés érvényes az e rendelkezés alapján elvégzendő értékelés második szakaszára is, amint az a jelen ítélet 55. pontjában szerepel, vagyis annak meghatározására, hogy az ilyen eltérés milyen hatással van az érintett állatfaj védeltségi állapotára.
- 60 Következésképpen a jelen ítélet 55. és 56. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően meg kell állapítani, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése alapján biztosított eltérés hatásának vizsgálatát elsősorban helyi és nemzeti szinten, az e szintnek kedvező védeltségi állapot esetén pedig lehetőség szerint határokon átnyúló szinten kell elvégezni.

- 61 Ezt a következtetést ezenkívül megerősíti az útmutató 3–64. pontjának olvasata, amelyben a Bizottság rámutat egyrészt arra, hogy tekintettel többek között az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének szövegére, amely az „érintett fajok populációira” hivatkozik, a fent említett értékelést „az esetek többségében (például a terület, a populáció szintjén) a bioföldrajzi régióénál alacsonyabb szinten kell elvégezni, hogy az ökológiai szempontból hasznos legyen”, és hogy választ adjon a sajátos problémákra. Másrészt ezen útmutató pontosítja, hogy „[a]z alacsonyabb szintű értékelést ezt követően össze kell vetni a szélesebb körű (például bioföldrajzi, határokon átnyúló vagy nemzeti) helyzettel annak érdekében, hogy teljes körű áttekintést lehessen kapni a helyzetről”.
- 62 Ezzel szemben ezt követően meg kell állapítani, hogy a Bíróság már kimondta, hogy ezen értékelés céljából nem lehet figyelembe venni az érintett populáció természetes elterjedési területének azon részét, amely olyan harmadik állam területének bizonyos részeit öleli fel, amelyre nem vonatkoznak az uniós jelentőségű fajok szigorú védelmére irányuló kötelezettségek (2019. október 10-i Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola ítélet, C-674/17, EU:C:2019:851, 60. pont).
- 63 A jelen ügyben, amint azt Tirol tartomány kormánya és az osztrák kormány hangsúlyozza, a Svájci Államszövetség és a Liechtensteini Hercegség területe a jelen ítélet 58. és 60. pontjában említett esetben, valamint a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat függvényében figyelembe vehető az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése alapján biztosított eltérés farkasok védettségi állapotára gyakorolt hatásának határokon átnyúló értékelése keretében, tekintettel arra, hogy e harmadik államoknak tiszteletben kell tartaniuk a Berni Egyezmény rendelkezéseit.
- 64 Ezzel összefüggésben hangsúlyozni kell továbbá, hogy az elővigyázatosság EUMSZ 191. cikk (2) bekezdésében foglalt elvével összhangban, amennyiben a rendelkezésre álló legjobb tudományos adatok vizsgálata bizonytalanságnak enged helyt a tekintetben, hogy ezen eltérés hátrányosan érinti-e, vagy sem, egy kihalással veszélyeztetett faj populációja kedvező védettségi állapotban való fenntartását vagy ilyen állapot helyreállítását, a tagállamnak tartózkodnia kell ezen eltérés elfogadásától, illetve végrehajtásától (2019. október 10-i Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola ítélet, C-674/17, EU:C:2019:851, 66. pont).
- 65 Ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróság feladata az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének alkalmazása céljából különösen annak vizsgálata, hogy a farkaspopuláció kedvező védettségi helyzetben van-e elsősorban Tirol tartomány területén és nemzeti szinten, valamint adott esetben, a rendelkezésre álló adatok alapján, másodsorban határokon átnyúló szinten.
- 66 A fenti megfontolások összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az ott előírt azon feltételt, amely szerint az e rendelkezés alapján engedélyezett eltérés nem befolyásolhatja hátrányosan az érintett fajok populációi kedvező védettségi állapotának fenntartását a természetes elterjedési területükön, a rendelkezésre álló adatok alapján kizárólag akkor lehet a nemzeti határokat meghaladó bioföldrajzi régió szintjének figyelembevételével értékelni, ha előzetesen megállapították, hogy ez az eltérés az érintett tagállam helyi és nemzeti területének szintjén nem károsítja az ilyen kedvező védettségi állapot fenntartását.

A harmadik kérdésről

- 67 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének b) pontját akként kell-e értelmezni, hogy a „súlyos károk” e rendelkezésben szereplő fogalma kiterjed az olyan jövőbeni közvetett károkra, amelyek nem az e rendelkezés alapján engedélyezett eltérés tárgyát képező állatfaj példányának tudhatók be.
- 68 E bíróság különösen azokra a közvetett károkra kérdez rá, amelyek nem kizárólag a farkasnak mint a Tirol tartomány területén juhok ellen elkövetett támadások okozójának tudhatók be, és amelyek a gazdálkodásról való lemondásból, valamint a haszonállatok teljes számának emiatti csökkenéséből erednek.
- 69 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében a tagállamok eltérhetnek az irányelv 12. cikkétől a termést, állatállományt, erdőt, halastavat, vizeket és más típusú tulajdont érintő súlyos károk megelőzése érdekében.
- 70 Így magából az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdése b) pontjának szövegéből kitűnik, hogy e rendelkezés nem követeli meg a súlyos károk bekövetkezését az eltérő intézkedések elfogadásának előfeltételeként (2007. június 14-i Bizottság kontra Finnország ítélet, C-342/05, EU:C:2007:341, 40. pont). Mivel ugyanis az említett rendelkezés a súlyos károk megelőzésére irányul, e tekintetben elegendőnek bizonyul annak nagy valószínűsége, hogy azok bekövetkeznek.
- 71 Mindazonáltal még az is szükséges – amint arra a Bizottság az útmutató 3–24. pontjában lényegében rámutat –, hogy egyrészt e jövőbeli kár ne pusztán hipotetikus jellegű legyen, amit bizonyítékokkal kell alátámasztani, másrészt pedig, hogy az az eltéréssel érintett állatfajnak legyen betudható, legalábbis nagy részben.
- 72 Márpedig a jelen ügyben, amint az a jelen ítélet 68. pontjában szerepel, a kérdést előterjesztő bíróság által a harmadik kérdés keretében ismertetett kárkategória nem sajátos gazdasági érdekekre, hanem esetleges hosszú távú makrogazdasági fejleményekre vonatkozik, így inkább olyan absztrakt kockázathoz hasonlít, amelynek bekövetkezésének nagy valószínűsége nem bizonyított.
- 73 Ezenkívül annak elismerése, hogy az ilyen károk, amelyek nem az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének b) pontjában szereplő eltérés tárgyát képező farkaspopuláció valamely példányának tudhatók be, és amelyek sokféle okból eredhetnek, e rendelkezés hatálya alá tartozhatnak, figyelmen kívül hagyná a jelen ítélet 71. pontjában hivatkozott azon követelményt, hogy okozati összefüggésnek kell fennállnia egyrészt az eltérés engedélyezése, másrészt pedig az ezen eltéréssel érintett állatfaj által okozott kár között.
- 74 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a „súlyos kárnak” az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti fogalma nem foglalja magában azokat a jövőbeni közvetett károkat, amelyek nem az említett rendelkezés alapján engedélyezett eltérés tárgyát képező állatfaj példányának tudhatók be.

- 75 A fenti megfontolások összességére tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének b) pontját akként kell értelmezni, hogy a „súlyos károk” e rendelkezésben szereplő fogalma nem terjed ki az olyan jövőbeni közvetett károokra, amelyek nem az e rendelkezés alapján engedélyezett eltérés tárgyát képező állatfaj példányának tudhatók be.

A negyedik kérdésről

- 76 Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy az e rendelkezés értelmében vett „más megfelelő megoldás” fennállásának vizsgálata során a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok kizárólag az alternatív intézkedések műszaki megvalósíthatóságát kötelesek értékelni, vagy gazdasági szempontokat is figyelembe kell venniük.
- 77 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a nyájak védelmére irányuló intézkedések, amelyek között szerepel a kerítésépítés, a juhászcutyák alkalmazása vagy a nyájak pásztorok általi kísérése, az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése értelmében vett megfelelő megoldást jelentenek-e a támadásért felelős farkas leölése helyett, ha az ilyen intézkedések végrehajtása különösen magas költségekkel jár.
- 78 E kérdés megválaszolása érdekében először is emlékeztetni kell arra, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése szerinti eltérés csak olyan alternatív intézkedés hiányában engedélyezhető, amely lehetővé tenné a kitűzött cél megfelelő módon, az ezen irányelvben előírt tilalmak tiszteletben tartása mellett történő elérését (2019. október 10-i Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola ítélet, C-674/17, EU:C:2019:851, 47. pont).
- 79 Továbbá a Bíróság kimondta, hogy e rendelkezés arra kötelezi a tagállamokat, hogy a más megfelelő megoldás hiányát illetően pontos és megfelelő indokolást adjanak, amely lehetővé teszi a szóban forgó eltérés alátámasztására hivatkozott célok elérését. Így a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok feladata annak megállapítása, hogy többek között a legjobb tudományos és műszaki ismeretekre, valamint a szóban forgó konkrét helyzetre vonatkozó körülményekre tekintettel nincs olyan más megfelelő megoldás, amely lehetővé tenné a kitűzött cél elérését (2019. október 10-i Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola ítélet, C-674/17, EU:C:2019:851, 49. és 51. pont).
- 80 Az arra vonatkozó feltétel, hogy nincs más megfelelő megoldás az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése szerinti eltérés engedélyezésének igazolására, ennél fogva az arányosság elvének sajátos kifejeződése, amely az uniós jog általános elveként megköveteli, hogy az elfogadott aktusok ne haladják meg a szóban forgó szabályozás által kitűzött, jogszerű cél elérésére alkalmas és ahhoz szükséges mértéket, és amennyiben több megfelelő intézkedés kínálkozik, a kevésbé kényszerítő intézkedéshez kell folyamodni, továbbá az okozott hátrányok nem lehetnek aránytalanul nagyok a kitűzött célokhoz képest (lásd ebben az értelemben: 2022. február 16-i Magyarország kontra Parlament és Tanács ítélet, C-156/21, EU:C:2022:97, 340. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 81 Ebből következik, hogy e feltétel értékelése az optimális megoldás meghatározása érdekében az összes érintett érdek és figyelembe veendő szempont – így például az ökológiai, gazdasági és társadalmi előnyök és hátrányok – mérlegelését követeli meg. E célból, amint azt a Bizottság lényegében az útmutató 3–51. pontjában javasolja, a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságoknak meg kell vizsgálniuk az olyan, halált nem okozó megelőző eszközök alkalmazásának

lehetőségét, amelyek többek között a nyájak elleni támadások megelőzésére irányuló, a jelen ítélet 77. pontjában említettekhez hasonló intézkedések végrehajtásából, valamint a konfliktusokat kiváltó emberi gyakorlatok lehetőség szerinti kiigazítására irányulnak a farkaspopuláció, a nyájak és a mezőgazdasági termelők együttélése kultúrájának előmozdítása érdekében, amelyek szükségességét az osztrák kormány a tárgyalás során elismerte.

- 82 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 2. cikkének (3) bekezdése értelmében az irányelvnek megfelelően hozott intézkedéseknek figyelembe kell venniük a gazdasági, társadalmi és kulturális igényeket, valamint a regionális és a helyi sajátosságokat, és így valamely műszakilag megvalósítható alternatív intézkedés gazdasági költségei többek között figyelembe vehetők a mérlegelendő kritériumok egyikeként, anélkül azonban, hogy döntő jelentőségűek lennének. Nem fogadható el ugyanis, hogy egy másik megfelelő megoldást eleve el lehessen utasítani pusztán azzal az indokkal, hogy végrehajtásának gazdasági költsége különösen magas.
- 83 E tekintetben pontosítani kell, hogy az alternatív intézkedés gazdasági költség szempontjából való arányosságának értékelését – amint azt a főtanácsnok az indítványának 108., 112. és 114. pontjában hangsúlyozta – a tagállamok azon kötelezettségére tekintettel kell elvégezni, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 12. cikke alapján az érintett állatfaj szigorú védelméhez szükséges intézkedéseket és rendszerszintű gazdálkodási terveket dolgozzanak ki, amelyek többek között uniós szintű finanszírozási programok tárgyát képezhetik. Közelebbről, e programok és gazdálkodási tervek végrehajtása a jelen ítélet 81. pontjában említettekhez hasonló változtatásokat vezethet be az érintett mezőgazdasági tevékenységekben, amelyek szükségszerűen bizonyos költségekkel járnak, és amelyek az élőhelyvédelmi irányelvnek a jelen ítélet 44. pontjában felidézett azon célkitűzéseire tekintettel, amelyek az uniós jelentőségű természetes élőhelyek, valamint vadon élő állat- és növényfajok kedvező védettségi helyzete fenntartásának, illetve helyreállításának biztosítására irányulnak, nem minősülhetnek elegendő indoknak ahhoz, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján lehetővé tegyék az ezen irányelv 12. cikkében előírt tilalmaktól való eltérést (lásd ebben az értelemben: 2012. március 15-i Bizottság kontra Lengyelország ítélet, C-46/11, EU:C:2012:146, 31. pont).
- 84 Így az élőhelyvédelmi irányelv által követett célok megvalósítása érdekében fontos, hogy a szigorúan védett állatfaj példányának elejtéséhez képest alternatív intézkedés gazdasági költségét és ezen elejtés ökológiai költségét egymással szemben mérlegelni kell. E tekintetben pontosítani kell, hogy a jelen ügyben Tirol tartomány kormánya a tárgyaláson rámutatott a szóban forgó farkaspéldány leölésében álló elejtési intézkedés kudarcára.
- 85 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy meggyőződjön arról, hogy Tirol tartomány kormánya a 2022. július 29-i határozata keretében a rendelkezésre álló legjobb tudományos és műszaki ismeretek alapján helyesen értékelte-e az egyéb lehetséges megoldásokat, mint például a hegyi legelők védelmére irányuló intézkedéseket, figyelembe véve többek között azok gazdasági következményeit – ám e gazdasági következményeknek döntő jelentőséget nem tulajdonítva –, és mérlegelve azokat a területén lévő farkaspopuláció kedvező védettségi állapotának fenntartására vagy helyreállítására irányuló általános célkitűzéssel szemben.
- 86 A fenti megfontolások összességére tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az e rendelkezés értelmében vett „más megfelelő megoldás” fennállásának vizsgálata során a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok a rendelkezésre álló legjobb tudományos és műszaki ismeretek alapján kötelesek mérlegelni az egyéb elképzelhető megoldásokat, figyelembe véve többek között azok

gazdasági következményeit – ám e gazdasági következményeknek döntő jelentőséget nem tulajdonítva –, és mérlegelve azokat az érintett állatfaj kedvező védettségi állapotának fenntartására vagy helyreállítására irányuló általános célkitűzéssel szemben.

A költségekről

87 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

- 1) Az első kérdés vizsgálata nem tárt fel egyetlen olyan tényezőt sem, amely érinthetné a 2013. május 13-i 2013/17/EU tanácsi irányelvvel módosított, a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv 12. cikkének e módosított irányelv IV. mellékletével összefüggésben értelmezett (1) bekezdésének érvényességét.
- 2) A 2013/17 irányelvvel módosított 92/43 irányelv 16. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az ott előírt azon feltételt, amely szerint az e rendelkezés alapján engedélyezett eltérés nem befolyásolhatja hátrányosan az érintett fajok populációi kedvező védettségi állapotának fenntartását a természetes elterjedési területükön, a rendelkezésre álló adatok alapján kizárólag akkor lehet a nemzeti határokat meghaladó bioföldrajzi régió szintjének figyelembevételével értékelni, ha előzetesen megállapították, hogy ez az eltérés az érintett tagállam helyi és nemzeti területének szintjén nem károsítja az ilyen kedvező védettségi állapot fenntartását.
- 3) A 2013/17 irányelvvel módosított 92/43 irányelv 16. cikke (1) bekezdésének b) pontját akként kell értelmezni, hogy a „súlyos károk” e rendelkezésben szereplő fogalma nem terjed ki az olyan jövőbeni közvetett károkra, amelyek nem az e rendelkezés alapján engedélyezett eltérés tárgyát képező állatfaj példányának tudhatók be.
- 4) A 2013/17 irányelvvel módosított 92/43 irányelv 16. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az e rendelkezés értelmében vett „más megfelelő megoldás” fennállásának vizsgálata során a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok a rendelkezésre álló legjobb tudományos és műszaki ismeretek alapján kötelesek mérlegelni az egyéb elképzelhető megoldásokat, figyelembe véve többek között azok gazdasági következményeit – ám e gazdasági következményeknek döntő jelentőséget nem tulajdonítva –, és mérlegelve azokat az érintett állatfaj kedvező védettségi állapotának fenntartására vagy helyreállítására irányuló általános célkitűzéssel szemben.

Aláírások